



A' ROMAI TSÁSZARI ÉS AP. KIRÁLYI FELSÉGNEK
 BCURKEGYELMES ENGEDELMÉVEL. Cluj

Indult BETSBÖL Szeredán 28. Májusban. 1788.

Hadi-Történetek, és Környülállások.

Némely kül-földi Levelekből olvassuk, hogy a' Tábori fő szállásra 2 Kabinét Kurirok vártnak; edgyik Párisból; a' másik Konstantinápolyból; kiknek meg-érkezésekkel 6 hetekig tartó fegyver halgatás lenne, mellyet annak-utána edgy szerentséfen kötött békeféség fogna követni. De nem így vélekedik egy esmeretlen Tüdősítőja a' közönséges híreknek; ki azt erősit; hogy ebben az esztendőben még tsak nem-is álmadozhatunk a' Békéségről; annál-is inkább; mivel a' két tudva lévő

T t

figyér



frigyes Tsáfzári Udvarokon kívül más Udvarok-is, nevezetesen a' Nápolyi, abban a' Török ellen részes akar lenni. Svéd és Dán-országoknak az ő mostoni tsendes halgatások-ért, ha Austria és Muszka-ország el-érik a' magok izéljokat, a' léfzen jutalmak, hogy Lithau Tartományát el-nyerik. Austria és Muszka-ország egy néhány hónapokkal ennek-előtte fokkal könnyebben réá-állottanak volna (azt írja ezen Tudósító) a' békefésre, mint már ma; midőn a' Töröknek fok Országainak fel-áldozása nélkül e' meg nem eshetik. — Már azt irtuk vala, hogy a' tábor Sabátsnak meg-vétele után a' Dunán és Száván által-költözött; de hogy miért állott-meg? azt vetik okául, hogy a' Török Nagy Tábor nem Servia, hanem Bosnia-felé izéloz, és Horváth-országba kívánna bé-utni, és ezért volna azon nagy halgatás, mivel a' Sergek Tóth-orzágon keresztül Horváth ország-felé nagy lépéseket tennének, és Belgrád-is ezért halgatna; és Prágából-is azért kellett 2 Kompánia Pattantysznak olly hiteltenséggel Horváth-ország-felé indulni más több Tseh és más Országokban fekött Sergekkel edgyütt. — Már most tökéletesen ki-nyomozták, hogy a' Belgrád' őrizetén lévő Törökök tsak 18 ezeren vagynak. — A' Skutari Basa a' Portának azon Basa követjét, kit Levéllel küldött vala hozzája, igen szívesen fogadta; de tudván, hogy az ő fejére vágyódik, lárvás ábrázattal maga kezével lötte-meg, és azt a' Kapután Basát-is, kit helyébe Besának tett vala a' Porta, bizonyos fel-tétel alatt. Ennek 2 Keresztény Kapitányait mondanak lenni; kik néki segítségül vagynak. — A' Gallitziából ezen hónapnak 10-dikén költ Levelek-szerént, az Orosz-or-

szágból jövő Tudósítások máig-is a' jövődö-mondó *Pithia* kettös értelmü feleletei-szerént olly homályosok, hogy abból igen kevés bizonyossal szolgálhatunk. Azt tapasztalták némellyek, hogy a' Románzov Táborának mozgása nem annyira a' Törökök tapasztalt mozgások, hanem más környül-állások miatt okoztatott vala. Azonban a' tudósítások meg-edgyeznek többnyire abban, hogy G. Szoltikov, a' Románzov Táborának edgyik részével megint közelget mi-hozzánk; a' honnan Hertzeg *Köburg-is* bejebb szándékozik Móldovába, és a' maga szállását *Botusanba* akarja helyheztetni. Orosz Hadi-vezér *Viszmitinov* pedig 4 Orosz Batáliomokkal már 1. hónaptól fogva szüntelen edgyütt van a' mi *Sergeinkel*. — A' Tatárok majd egész Móldovából mind ki-szaladtak, és már *Kotzim* körül edgy sints. A' *Kotzim* őrizetén lévő *Jantsárok-is* ezt tselekszik. — Az Erdödi Húszár *Sergének Obestere Fábri Ur*, a' maga szerentsés és dítséretes minapi próbájáért, a' Hadi-rendnek arany keresztjét nyerte jutalmúl, és máig-is a' maga bajuszszos Magyarjaival *Jassiban* vagyon, hól minden eleségbébéli dolgokkal bővölködik. — A' mint az innen jövő levelek által tudósítatunk, minden Moldovai Keresztény lakosok fegyvert fogtanak a' Török ellen, és mi-hozzánk állottanak. Obester *Fábri Ur* 4 *Arnauta Kapitányt* fogadott magához F. Tsászári Söldra; kik már Tsászári *pordupét* hordoznak, és azon a' Söldon kívül, melyet mi nálunk kapnak, a' Móldovai Ország-igazgató széketöl-is fizetést kapnak. — *Ipsilándinak* edgy milliommál sokkal többet érő jószága vagyon magával. — A' *Zemlinből* jött levelekben az iratik, hogy a' *Belgrádiak* véghetetlen lármát visznek vég-



hez éjjel nappal, úgy, hogy alig lehet töllek a' szomszédoknak alunni. — A' Száva vizén túll lévő dombrol, ezen h. 12-dikén sokkal keményebben ágyuztak vala a' Törökök, mint az előtt való napokon; mert ezen napon a' mint erőltetik *Belgrád* Várából és a' parton lévő őltalmazó töltesről 700 ágyu-lövésnél több esett a' Zemlini Sántzon dolgozókra: a' Várból jött golyóbfok semmi kárt nem tettek, de a' töltesről jönek miatt sokan a' dolgozók közül meg-úsífoztattak vagy meg ölettek, sőt a' munkát-is félbe kellett hagyni. A' míg ezen ágyuzás folyt, némely Törökök a' Szávan által hajókázzván, fel-gyujtották a' parton lévő sorompóinkat. — 13-dikban és 14-dikén délig isendefen voltak a' Belgrádiak, de déután a' mi Sántz-ásó dolgozainkkal által ellenben kétféle töltesről sántzról keményen kezdetek ágyuzni. A' dolgozók ekkor-is meg-szüntek a' munkától, de az őrizet helyt állott: az alatt egy-néhány Török hajók kezdetek a' Szávan járkálni, kik közül keztő az innécső partra kikötván, a' benne lévőek kezdetek a' bokrok megül a' mi sántzainkra lövöldözni, melyre a' mi őrizetünk-is *ploton*-tüzeléssel felett a' sántzból; a' honnan Generál Májor *Venkham* némely sántzotokat a' bokrok közé küldvén, ezek a' melly kopasz-főtzeiba vehettek, azt *Mahomedhez* küldötték vatsorára; azután látván a' miénk, hogy mintegy 100-ból álló Törökök közel bátorcodnak jöni, kartátszal kezdetek őket köszönteni; mellyet a' Törökök nem állhatván a' bokrok és hajók-feié vissza tértenek. Már ekkor Zemlinből-is ki-rukkoltanak vala 2 Batálim Granátérfok, némely más gyalog és lovas Sergek-is, hogy ha izukség leiziz ők-is segítségre me-



mehefsenek; de szükség nem lévén ismét vissza tér-
tenek. Itt a' Törökök közül 60-an, részünkről pe-
dig 20-an estenek el. — 16-dikban ismét tsendefen
vifelték magokat a' Belgrádiak estvéig, hanem est-
ve olyan szokatlan játékot vittének véghez, mel-
lyet a' miénk nem tudnak mire magyarázni: az az
mind a' Várban, mind a' Városban, mind azon ki-
vül sötét estvén meg szűnés nélkül sűrűn kezdettek
appró puskákkal lödözni, mely a' nézőknek úgy
vilámlott mintha csillaggal béterítették volna az e-
gész Vározt. Ez a' tuzelés tartott edgy óráig, de
minthogy edgy ágyu-lövés sem volt közötté, nem
tudják mi czébből tselekedtek. — Mikor Dubitzá-
tól April. 25-dikén éjtszaka a' mi Sergeink el-men-
tenek vala az Unna vizén által költözvén, lehet
képzelní, hogy azon költözésben fok szekerek is lé-
vén, az egy kis zörgéssel lármaival esett-meg; ép-
pen azon éjtszakán Zágráb Vármegyéből némely pa-
rafzt szekerek profontot és macha-eledelt vittének
oda a' mi Sergeink számára, kik nem tudván hogy
a' mi Sergeiak onnan el-költöznek, mikor azokkal
szinte öszve-találkoznának az úton, azt gondolták
hogy a' Török ellenség jó vélek szembe; mellyre
nézve nyakra főre rebegve vissza-téritették szeke-
reiket, és úgy meg-vakítottak a' félelemtől, hogy
minden rend és út nélkül nyargalván marháikban,
szekereikben és a' vitt portékáikban igen fok kárt
tettek. — Ugyan itt a' 25-diken esett tsata után
tapasztaltatott, hogy a' tsatázo Törökök többire öreg
rend erős inas emberek vőának, a' kik mesterség,
de félelem nélkü-is viaskodnak; sőt még halálos
sebbe esések után-is duhösön akarnak tsatázni. Egy
köz-ember a' *Kinszki* lovas Sergeiből fok febekkel



egy Törököt meg-rakván azt el-ejtette; azután fordulót más Törökhöz, és azzal kezdett viaskodni; azonban az első, halálos sebeiben a' földön heverve, még a' Húszárnak utánna lött, és annak farkát meg-sebesítette. — Hadnagy Gyurtsák pedig ugyan itt egy Töröknek olyan vágást ejtett fejére, hogy a' Török maga lováról a' földre esett; míg az említett Hadnagy más felé fordulván, más Töröknek fejét meg-hasította; addig az első a' földről felkelvén, a' Hadnagyot hátúlról alkalmasint megszelte. — Kapitány Gergelyre egy Spáhis mondhatatlan sebességgel nyargalván, őtet nyergéből dárdájával ki-emelte, azután szegénynek fejét vette, és azzal ismét nagy ferénységgel el-nyargalt.

Elegyes meg-jegyzések.

Gen. Máj. Kúhnról olyan tudósítást tettünk vala közelebb költ Levelünkben, hogy minden veszedelmen kívül volna; de az azután érkezett Budai levelekből úgy értyük, hogy már a' velő kezdett meg-rontsolódott isontjain ki-folyni; Gen. Schlaun pedig, hogy veszedelmen kívül legyen erősítetik. — Ugyan itt azt olvassuk a' Skutari Basfáról, hogy már egész hadi-készülettel talpon áll, és ha a' maga kívánságát a' F. Tsászártól meg-nyerheti, 30-ezer Kopasz-főből álló fegyveresekkel jó-szolgálatját ajánlja ő Felségének; még eddig pedig egy részre sem hajló. — A' Montenigrinusok egészfen a' F. Tsászár részén vagynak, és egynéhány jó Tifztek által most olyan készülétek tétetnek, hogy ezek-is 10-ezer főből álló erővel udvarlására lehetnek a' Nagy Vezérnek. — A' Velentzeiek máig-is csak Velentzeiek; Neutrálístáknak jelentették magokat:



gokat, és készülnék keményen a' magok óltalmazásokhoz: erősítik a' magok Váraikat és határjok széleit mind mi felöllünk, mind a' Törökök felől. A' mint látszik előbb meg-akarják várni, hogy fogja az Auszriai tűz Boszniában per'felni a' Török szakállat, 's azután akarják igazán ki-mondani, mit akarnak.

Ezen tudósítás már minden Levelekben közönségsé lett, hogy t. i. a' *Pármái Hertzeg* a' *Májlánci Hertzegsége*t el-nyerne, mellyért a' Spanyol Király 40 milliomokat fizetne a' F. Császárnak, és e' mellett — a' *Pármái örökös Hertzeg* a' *Májlánci fő Hertzeg Kis-afszonyt Mária Theresiát* venne Hites-társul. *Májlánci fő Hertzeg Ferdinánd* méggyen ekkor *Toskánai Nagy Hertzegnek*, a' *Toskánai mostani Nagy Hertzeg Leopold* pedig mint *Római Király* és *Auszriai Ház* alatt lévő *Birodalmoknak* II-dik *Josffel* együtt-igazgatója Bétsbe fogna jöni. — Ezen utólsó még ebben az esztendőben fogna némellyeknek ítéletek-szerént azért meg-esni, mivel mind a' F. Császár, mind a' Koronára következő *Hertzeg* a' *Háboruban* vagynak. — *Frantziaország*gal-is ujjolag házafságbéli szövetsége fog lenni az *Auszriai Ház*nak; a' *Chartesi Hertzegnek* számára van előre el-nézve a' *Pármái Hertzegnek Károlina Mária Theresia* nevü Leánya; és a' *Sárdinai Udvarnál*-is illetén házofságbéli szövetség mondatik munkában lenni, úgy, hogy — csak meg-marad a' mindég: *Tu felix Austria nube!* Te bóldog *Austria* házafodjál! — *Generál Rall* a' *Grál. Gróf Gyulai Ferentz Magyar gyalog* *Sergének* örökös-sévé lett. — *R. Sz. B. G. Teleki István* a' *B. Alvin-tzi Sergénél* *Hadnagy* rangra lépett. — A' múlt héten 4 hajók 82 F. Császári *Paripákkal*, más 2 hajók



jók pedig egyéb Tsáfszári készületekkel — 4 hajókkal zabbal, a ágyúkkal, más kettő gyalog fegyver töltésekkel, 1 tüzi-porral, 1 megint etzettel indulának a' Dunán-le Pofonyból a' Táborhoz. — Bétsben olly nagy tsendesség van, mintha háború sem volna, noha a' Vár-sántzában lévő munkások, kik az ágyukat szüntelen szekerekre rakják, és a' golyóbifokot helyekből ki-mozgatván útnak indítják, meg-nem szünek a' munkától. — Bizonyos Varsovból jött, és a' Német levelekben-is közönségesé lett tudósítások azt a' hitelt feljúl muló hirt terjesztették, hogy a' Törökök Zemlint, a' miénknek nagy károkkal, meg-vették volna; de ez annál nagyobb hazugság, mennél bizonyosabb az, hogy mi a' múlt Szombaton a' Törököktől nyert préda jószágokat, fegyvereket s. t. kaptunk Bétsbe Zemlincből; ezt pedig tudjuk, hogy nem a' Törökök küldték onnan mi-nénkünk. — A' Berlii Frantzia Követ, ki a' maga Udvarának engedelmével edgy kevés idejig Párisba vizsza-ment vala, most parantsolatot vett, hogy mennél hamarább lehet, vizsza mennyen Berliibe, és már ezen folyó hónapnak 1-ső napjáról fogva siető útban is vagon. A' Frantzia Pclisusok úgy vélekednek, hogy a' Pruszus 80-ezer fegyverest fogna a' Tséh-orzági szélekre öszve-gyűjteni, hogy a' Mahumed szomorú-játékjában ő-is edgy nevezetes személyt játszodhatna. Mi még ezen hirnek semmi mozdulását nem sajdítottuk, ha tsak a' Frankfarti Ujság-írók, a' honnan ezt írjuk, bejebb nem látnak a' Berlii titokban mint mi, nem tudjuk, hogy hidjunk ezen hirnek-is.

Két megígért dologgal vagyunk még adósok a' mi Erd. Olvasóinknak: Edgyik az Anglia és Hol-
lánd.



lándia között kötött frigy, mely főképpen ezen következő 10. punctumokban foglaltatik: 1. A nagy Britániai Király ő Felsége, és a Státus Rendjei kötnek a magok és Unokáik nevében a Hollandiai Rendekkel és egész közönséges társasággal belső barátságot; és ezen frigynek ereje-ízerént ígéri a békeférségnek költsönös fenn tartását és óltalmazását. 2. Ha edgyiket ezen frigyefek közül valami ellenség meg-támadná, ígéri a másik annak mind a szárazon, mind a tengeren segítségül lenni; azt jussaiban és birtokaiban óltalmazni. 3. Ő Britániai Felsége jót áll, vagy kezes léfzen az Orániai Hertzezi Háznak, a Helytartóság örökös biráfa-íránt, a ízerént a mint a szövetséges tartományoknak 1747-ban és — 48-ban tett edgyezése tartja, mely ízerént a mostani Helytartó Hertzeg 1766 ban Helytartóvá tétetett, és abban 1788-ban meg-erősítetett. 4. A 2-dik punctumban említett segítség fog állani az Anglusok részéről 8000 gyalog, 2000 lovagokból, 12 hadi-hajókból, és 8 fajakából fog állani; a Hollandusok részéről pedig 5000 gyalog, 1000 lovagokból, 8 nagy hajókból. Mellyek mindenik résztől mikor kéretnek, 2 hónapok alatt elő állani, és a hadnak végéig a meg-támadott résznél szolgálni tartozzanak. 5. A környül állásokhoz képest a kikerített segítség, a frigyefeknek egész erejére-is kiterjedjen: ugy mindazáltal, hogy Hollandia semmi esetben 10-ezer gyalog, 2000 lovag, 16 nagy ízerő hajók, és 16 fajakánál többet segítségre elő nem állit. 6. Abban az esetben ha valamellyik részt az ellenség az *Afrikai* vagy *Asiai* Birtokaiban támadná-meg; tehát az ott lévő Igazgatókhoz küldésék parantsolat, hogy a meg-támadott résznek egész



gész erővel légyenek segittségül, és semmi ellenséges hajót a' magok partjokhoz közelíteni ne engedjenek, hanem ha hajó törésből a' szélvészről hányattatnak-ki. 7. Ha mindeneknek a' frigyések közül ugyan azon edgy ellenséggel kellettnek kellettnek hadakozni, ekkor edgyik, a' másíknak hite és akaratja nélkül békeféséget ne köthessen. 8. Ha valamelyik rész, a' segítő Sereg helyett pénzt akar adni, 10-ezer Hollandiai forintot kell adni 1000 gyalogságért, egy lovasért pedig 120-forintot minden hónapban. 9. A' segittséget kérő Résznek egyedül fog a' segítő Sereg paranzolatjától függeni. 10. A' kereskedésről is 6 hónapok alatt ezen Státusok között frigy köttésék; és az-is ezen köttésnek egy része légyen: Anglia *Negapotnamot* ha Hollandiának tettik által engedi tserébe. Eddig vagynak a' frigynek punctumai, mellynek alkalmatossággal mindenik Rész a' másíkhöz bizonyosságul követeket küldött. —

N. Enyed 15-dik Máj. — „Minek-utánna ezen Városban az Hertzeg *Leopold Toskána* Lovas Sergének Stabja 4 esztendőket 7 hónapokat, és 11 napokat egymás végtében igen düséretefen töltött volna, az most múlt hónapnak 20-dik napján egész Osztályaival, Tábori Szekereivel, és minden hozzá tartozandóival Szeben-felé vévé úttját, ezen mozduulás fokaknak keserves vala, és ritka Afzfzonyság vala (ide nem értvén az alsóbb rendűeket, kik közül ha Pogánnyal nem léfzen vala az hadakozás, fokban házokot-is ide hadgyák vala) ki egy, ki más okért, hogy nem könyveze, de nevezetefen egy Afzfzonyság egy ifju Kereskedőnével midön majd nem ájulások között foházkodnának, történék egy Masíkusnak oda fzaladása, kit a' Réferva mellett

maradott két tüzes Toskána Húszár vadász vala, ki felett egy váratlan lármá esvén, az Aszfzonyok zavarára nagyobb emberek-is futának az úttzára egy háztól, minthogy neveket ide írhatnám, itt ugyan tsak a' tépelődés közben a' győzedelmi Pompát a' Nemes Vármegye Fiskálisa ingének rántzából való ki-szakasztásával nyere-el. — „ A' Stab helyét a' R. serva Corpussa foglalá-el, és az egész Regimentben lévő katonák feleségei, kik 60-nan vagynak, gyermekek pedig 68. — „ A' szép Mártziussal ditsekedénk, Aprilis száraz sovány hidegekkel elmúlék, de bezzeg Májusnak 6-dik 7-dik napjai befizetének, a' midőn a' kemény hideg szelek után vastag hó-harmatot hozának, a' Szölliőknek ha két része nem, de fele oda lön, semmi féle Gyümölthez reménység nints.

Említésre méltónak tartjuk azon ágyus fő Hadnagyának tselekedetét, a' ki midőn a' közelebb múlt Dubitzai tsatában látná, hogy a' köz-legények az ágyu mellől ugy el-húllottanak, hogy nintsen kitöltse az ágyut; tehát maga töltötte és lötte-ki az ágyut az ellenségre: de egy Török olyan közel érkezett vala a' fő Hadnagyhoz-is, hogy piftollyával rá-lőtt, de szerentsére el-hibázta a' lövést, és hansárjával-is igyekezi vala őtet az ágyu mellől el-ejteni, a' mikor egy meg-sebesített köz-katonája a' földről fel-kelvén a' Törököt le-vágta, hogy ditséretes foglalatofságban lévő fő Hadnagyjának életét megtarthassa. Tsak nem minden naponként esnek a' miéink és a' Törökök között némelly apró tsatázások, mellyeket elégnek itélünk kevés szóval említeni: ilyen történt a' Veres-toronyi kapunál Apr. 26 dikán 2500 Törökök, és az Oroz-seregbéli Májor



jór Leyritz között, a' hol az említett Májor, hogy az ellenségtől körül ne vétessék *Orléans* felé visszahúzta magát, a' Törökök pedig *Valje mulyéri* felé elmentenek. Következendő napon ismét eljöttek a' Törökök, és szándékoztak a *Fonduta* nevű térségre bejutni, de egynéhányat magok közül elvesztvén, kételenítették visszafutni. Mások történetek a' *Bináthusba Grotzkánál* a' szabad Sereg és a' Törökök között: a' *Tömösi* kapunál is Május 1-ső napján. Más Moldovában Apr: 18-dikén *Sipotnál* vagy *Lárgánál*, a' hol az Erdődi hárszarak *Obester Fúbrival*, és a' szabad Sereghéliekkel, *Ibrahim Nazir Basával* öszve-akadtak, és edgy óránál tovább tartott a' viadal: itt Kapitány *Báró Szörényi* tulajdon kezével vágta-le azon bitort viselő Törököt, a' ki reája pistollyát ki-ötötte vala.

Belgrádnak, vagy Nandor-Fejérvárnak hajlontörténeteinek le-írása, azoknak kelvekért kik a' históriában nem elég jártasok.

Belgrád, mellyet a' Törökök Magyar-ország költsának méltán neveznek, eleitől fogva sok viszontagságokon ment keresztül: ezt hajdon a' *Rómaiaknak Julius Caesar* hatalmok alá hódítván, ők bírták a' 3-dik századig a' *Krisztus* születése után. A' *Rómaiaktól*, a' *Gothuok* és *Vandaluok* el-foglalván, bírták a' 4-tik századig: az után a' *Hunnuok*nak, s majd a' *Longóbárduok*nak kezére birt *Audoinus* királyjok idejében, a' kik bírták a' 6-dik századnak végéig, midőn *Nagy Károly* Tsászár a' *Longóbárduokot* meg-vervén, ezen Város az egész *Országgal* edgyütt, a' *Hunnuok* birtokába esett. De ezen Városban a' *Hunnuok*, a' nap-keleti Tsászároktól gyakorta fegyveres kézzel meg-látogatattak, s néha

néha belőlle ki-is üzettek: míg végre *Arnolphus* Tsászárra a 900-dik esztendőben nagy Sereg Magyarokkal ezen Várost és egész Pannoniát elfoglalták: *Sigmund* Tsászárra pedig ezt tulajdon képpen Magyarországhoz, és nem Serviához tartozóva tette, és fokáig ugy-is biratott, a' Törököknek ehez a' Magyarországhoz kedvek eresztedék, legelsőben 1440-ben még pedig a' Magyarok hibája miatt, akkor midőn *Albert* Tsászárnak halála után, a' Státusnak egy része annak fiát *Lászlót*, más része pedig a' Lengyel Királyt *Lászlót*, akarják vala magoknak Királyul választani; ezen meghasonlást 2-dik *Amurátes* Török Tsászárra észre vévén, jónak tartotta a' zavaros vízben halálfzni, és nagy Sereggel *Belgrádot* körül vévén, azt 7 hónapokig ostromlotta, ámbar akkor meg-nem vehette: mert a' Várba lévő *Rágusa János* Obester olyan vitézül állott ellent, hogy a' 8-ezerből álló őrizeten, a' nagy roppant ostromló Török Tábor erőt nem vehetett. Midőn itten a' Törökök a' Várnak alája akartanak volna ásni, vagy azt minák által meg-venni; a' Várbéliek azokkal szembe állanak, a' nagy Sántz-nak allyát puska-porral meg-töltötték, és midőn a' Törökök alkalmatosságot kaptak volna azon Sántz-nak elfoglalására, akkor az el-rejtett pörnek tüzet adván, közel 17-ezer Törököt a' tűz által meg-fúlásztottak: e' meg lévén, a' Várnak Komendánsa ki-rohant, a' Vár alatt patakkal ontotta a' Török-vért: ekkor a' hét hónapig hijában folytatott ostrom félbe szakadott, hanem *Amurátesnek* fia 2-dik *Muhamet* 1456-ban Jun. 21-dikén 150-ezerrel, és két száz hajókkal *Belgrád* alá jövéen, próbálta ezen Várost elfoglalni: meg-is vette volna, ha ama halhatatlan emlékezetű *Hunyadi János* a' *Kapistránus*



Barát segítségével, hirtelen alkalmas Serget ennek óltalmazására nem gyűjtött volna: de a' Vitéz Hunyadi ezen gyűjtött Sereggel hajókra ülven, rá-ütött a' Török ostromló Táborra, azt azon a' részben annyira meg-verte, hogy katonáival és fok élésre tartozó dolgokkal a' Várba szerentséfen bé-költözött, a' Várat 6-dik-Augustusig vitézül óltalmazta; akkor pedig a' kö falnak le-rontott tsorbáján bé-akarván a' Törökök erővel rontani, azokat bé-nem eresztette, sőt inkább ott mind le-nyakazta és egyszermind a' Táborra ki-ütven, a' Törökök ágyúikat el-vette, és azokkal kezdte őket lövöldözni; olly ki-menettel; hogy a' Szultán maga-is meg sebesítettven, követhesendő éjtszakán maga Táborát fel-gyújtotta, és 40-ezer emberének el-vesztésével a' Vár aloll el-költözött. — Azután 1493-ban, midőn Maximilián, 5-dik Fridriknek fia; és Albert, a' Magyar Korona felett korzódnának; az alkalmatossággal élni akarván 2-dik Bajazetes Török Tsáfszár, hirtelen nagy Táborral Belgrádhoz jött; és szándékozott azt véletlenül meg-lepven el-foglalni; de meg-találkozott szándékában: hanem csak ugyan 7-ezeret a' Keresztyén őrizetből le-vágott, és azoknak őrsékeit mind le-vagdaltatta. Azután próbálta némely felbérlett Keresztyéneknak el-árulása által jutni a' Várnak meg-vételéhez, a' melly hitetlen fel-adás véghez-is ment volna, ha a' Várnak Komendánsa, a hasonlithatatlan erejű Obester Kenesi Pál az árulást idején észre nem vette volna; de ő ezen hitetlen árulókat el-fogdosván rendre meg-süttette, és őket egymással meg-étette, a' leg-utólsónak pedig nem lévén több sütni való, éhséggel kellett meg halni. Követhesendő esztendőben a' Törökök ismét Belgrád alá



alá akartak jöni, de *Kenefi Pál* azoknak elejekbe ment, és azokat meg-verte, futamtatta és visszahazájokba kergette. — Utóljára 1521-ben midőn Magyar-ország magában versengene, és midőn a' fő Rendei Budán a' *Lajos Király* lakadalmában vígan tántzólnának; ama Magyar-ország ostroma *Solimán Török Tsászfár*, irtoztató Táborral Belgrád alá megérkezék; éppen akkor csak 7-ezerből állott a' Várnak őrizete, a' melly kevés nép és a' jó Komen-dások mindazáltal vitézül őltalmazták a' Várat 60-napokig, gyakran visszafizták a' bérontani akaró nagy számú ellenséget; sőt talám meg-sem vehette volna az ellenség ha némely benn lévő Magyarok *Solimánnal* edgyezésre menvén, Augusztusnak 29-dikén fel-nem adták volna a' Várat: mely edgyezésben tett ígéretet mindazáltal *Solimán* meg-nem tartotta, hanem a' Várba bé-mehetvén, a' benn valókat kardra hányatta. Ettől fogva 167 esztendőök alatt Török kéznél volt ezen Vár, míg 1688-ban Aug. 6-dikán a' győzedelmes *Keresztyén Tábor* azt a' *Pogány* körmök közül, ámbár erőssen őltalmazták-is meg-szabadította ilyen formán: a' *Bavariai Választó Fejedelem Maximilián* Táborával meg-szállván, edgy levél által elsőben fel-kérte, melyre a' Törökök tsufolódva feleltek: azután elkezdődött az ostrom, de a' Várbeli ellent állás olyan hathatos vala, hogy az ostromlásnak félbe kellett volna szakadni, ha *Maximilián* maga szaladó katonáinak ki-vont kardal és szép intő beszéddel elejekbe nem állott volna; de ő maga elől meg-indulván a' Vár-felé: így szollott: utánnam jöjjetek kedves Fiaim! Mellyen úgy meg-szégyenlették magokat katonái hogy a' leg-nagyobb el-tökéléssel rohantak



nek a Vár felé, annak sántzaira fel-háztak, azt meg-
 vették, benne 7-ezer Törökököt le-vágtának, 1200
 at el-fogtanak, kik hozott valának a Vezérib Ba-
 sák-is, és sok Keresztyén foglyokat a Torok rab-
 ságból meg-szabadítottanak. De ez a drágán vásár-
 lott szép Vár nem sokáig maradt az mi hatalmunk
 alatt: mert midőn a Rheus vize mellett a Fran-
 zsiákkal való háboru eredett volna, a katonaság
 Magyar-országról is mind oda vitetett. E zel az al-
 kalmatossággal a Török élni akarván, 1690-ben
 ezen Várat meg-szállotta. Ekkor minden dolog a
 Keresztyének szerentsétlenségére fordult: az őrizet-
 tsak 6000-ból állott, ennek is nagy része betegség-
 gel és éhséggel küzködött, a nagy puska por tartó
 torony vagy bástya, valamelly fel-berlett áruló ál-
 tal meg-gyújtván, 1200 katonákat midőn azok az
 őrizeten egymást fel-akarnák váltani, a levegőbe
 fel-vetett, a hadi-készületekbe-is igen sok kárt tett,
 de a mi leg-nagyobb a Vár falának egy nagy da-
 rabját le-dőjtötte, melly kő-falnak tsortáján a Tö-
 rökség mingyárt bé üvén a bein valókat irgalmat-
 lanul le-apritotta. A Várnak Komendánsz Gróf Aperrmont
 Hertzeg Kroival, Gróf Archintóval, és 600 katonákkal a
 halálo kapun alattomban ki-menvén hajókra ültenek, és alig
 szabadithattak meg így-is életüket, mert midőn hajójok szin-
 té a partra érkezett volna el-merült, a hol Obester Hermán-
 ján sok katonákkal edgyütt a vízbe fuladott, és így a Vár
 a Török kéznél maradt. — Próbálták ugyan a Keresztye-
 nek 1693-ban Aug. 5-dikén ezt ostromlani, de meg-tudván
 hogy a Nagy Vezér 90-ezerből álló Táborral érkezik segít-
 ségre, az ostromot 26-dik Aug. félbe szakasztották. Utoljára
 az Anglus és Hollandus követeknek közben járására 1699-ben
 Jan. 26-dikán, a Károlyvitzban 25-éftzendőre kötött béke-és-
 tündőig. —

(A többi másfszor következik.)